

Marsroute – hoe te komen tot definitieve afspraken en afrekening meerkosten en inhaalzorg?

Aanleiding

Op 25 maart 2020 hebben het Rijk en VNG afspraken gemaakt t.b.v. financiële duidelijkheid in de jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning ten tijde van de coronacrisis. Een van de afspraken ziet op de meerkosten die direct voortkomen uit het volgen van de coronamaatregelen.

Afgesproken is dat het Rijk gemeenten zal compenseren voor de meerkosten die zij aan hun aanbieders betalen t.b.v. de extra maatregelen vanwege corona.

Op 22 juni 2020 is deze afspraak verlengd tot 31 december 2020.

Ten aanzien van de inhaalzorg zijn nog geen nadere afspraken gemaakt, anders dan dat hier eind mei, net als voor de meerkosten, een voorschot voor verleend is aan gemeenten.

Bij de besluitvorming over verlenging van de regeling voor meerkosten is, aan Rijkszijde, eveneens richting bepaald voor de nog te maken (vervolg)afspraken over compensatie en de timing daarvan.

Voorstel

Wens aan Rijkszijde is om in het najaar een totaalafpraak te maken over een totaalpakket (bedrag) aan compensatie voor het jaar 2020. Onderdeel van dit totaalpakket vormen de compensatie meerkosten en de compensatie inhaalzorg. De hoogte van de compensatie wordt vastgesteld op basis van een door een externe partij uit te voeren onderzoek naar zorguitval (omzetderving), inhaalzorg, meerkosten en minderkosten in het sociaal domein (Wmo 2015 (incl. BW, MO en VO) en Jeugdwet). Bij het bepalen van de compensatie wordt rekening gehouden met wat onder de gebruikelijke omzet kan worden gerealiseerd en met minderkosten. Bij het totaalbedrag wordt vanzelfsprekend rekening gehouden met het reeds verleende voorschot van €

(10)(2b)

Kan VNG instemmen met het voorstel om in het najaar een totaalafpraak te maken over compensatie? En hiertoe nu een onderzoek uit te zetten bij een externe partij?

Het door een externe partij uitgevoerde onderzoek dient als input voor een bestuurlijk overleg. In het bestuurlijk overleg worden de uitkomsten van het onderzoek besproken en gewogen. In dit bestuurlijke overleg zal de Rijksbijdrage aan de kosten van inhaalzorg worden bepaald. Het Rijk ziet de inhaalzorg nadrukkelijk als een gezamenlijke opgave van het Rijk, gemeenten en aanbieders..

Rijk en VNG gaan uit van een situatie waarbij covid-19 onder controle blijft en gedurende 2020 vorm en inhoud is gegeven aan de verschillende onderdelen van het sociaal domein, zodat deze toekomstgericht ingericht zijn. Een afspraak over een totaalpakket in het najaar impliceert dat er na afloop van dit jaar (2020) geen 'nacalculatie' plaatsvindt. Dat neemt niet weg dat als er evident aanleiding is om te veronderstellen dat gemeenten in financiële problemen komen, of er onvoorziene ontwikkelingen optreden, Rijk en gemeenten daarover met elkaar in gesprek zullen gaan.

Een afspraak over een totaalpakket in het najaar en het daarvoor uit te voeren externe onderzoek scoort goed op snelheid. Gemeenten krijgen zo snel als mogelijk zicht op de hoogte van de compensatie, en ontvangen dit nog in 2020. Daarmee staat het tegelijkertijd, en automatisch, op gespannen voet met volledig inzicht in de kosten(ontwikkeling). Het onderzoek dient dit op onderdelen zo goed mogelijk in te schatten en te extrapoleren. Onzekerheidsmarges in het onderzoek zijn onderwerp van gesprek in het bestuurlijk overleg.

De totaalafpraak ziet enkel op het jaar 2020. Over de mate waarin effecten van corona ook nog in het jaar 2021 van toepassing zijn, is nog te veel onzeker. Tezijntertijd dient te worden gezien of effecten in 2021 nog van toepassing zijn.

Voorwaarde: kan VNG instemmen met dit voorstel om in het najaar een totaalafpraak te maken over compensatie?

Routekaart

De inzet is om in het najaar tot afspraken te komen en dit ook nog in 2020 financieel te vertalen in daadwerkelijke uitkering van compensatie aan gemeenten.

De najaarsnota (decembercirculaire) is het aangewezen moment voor mutaties in het lopende jaar. Prinsjesdag en daarmee de septembercirculaire komt bovendien te vroeg om gedegen onderzoek te laten verrichten door een externe partij. Los van de tijd die een externe partij nodig heeft om onderzoek te verrichten (en de tijd die een aanbestedingsprocedure kost), zal ook de datakwaliteit nog minder goed cq volledig zijn wanneer het onderzoek nu al plaats moet vinden. Hoe later in de tijd het onderzoek plaatsvindt, hoe beter de effecten zoals zorguitval, en de mate waarin en wijze waarop inhaalzorg zich voordoet inzichtelijk zijn. Hetzelfde geldt voor de meerkosten, aangezien facturen in enige mate achterlopen.

De planning gericht op de najaarsnota ziet er als volgt uit:

Periode	Wat	Product/toelichting
6 juli tot 17 juli	Opstellen en afstemmen offerteaanvraag	Goedgekeurde offerte-aanvraag (VNG, FIN, BZK, VWS)
6 juli tot 17 juli	Afstemmen afspraak: <i>in najaar compensatie via totaalaafspraak</i>	Bestuurlijk akkoord VNG (schriftelijk of telefonisch)
17 juli	Versturen offerteaanvraag	
7 augustus	Deadline indienen offertes	
10 tot 14 augustus	Beoordelen en gunnen opdracht	Gezamenlijk opdrachtgeverschap (VNG, FIN, VWS, BZK)
17 augustus	Start onderzoek	Looptijd onderzoek = 4 weken
11 september	Oplevering onderzoek	
17 september	Presentatie onderzoek	Presentatie aan opdrachtgevers (VNG, VWS, FIN, BZK)
17 – 23 september	Afstemming Rijkszijde (hoogambtelijk + bwp); bestuurlijke afstemming VNG	
24 september (nog definitief te plannen)	Bestuurlijk Overleg VNG – RIJK (met DGLZ)	
25 – 28 september	Afstemming Rijkszijde (hoogambtelijk + bwp); bestuurlijke afstemming VNG	
29 september (16.45 uur)	Vervolg Bestuurlijk Overleg VNG – RIJK (met minister)	
2 oktober – 15 oktober	Proces richting Ministerraad*	
16 oktober	Ministerraad	

*Nog nagaan of voorbereiding MR via CWIZO moet, of via ACC en MCC19.

Guiding voorstel

Op 25 maart 2020 zijn door VNG en Rijk afspraken gemaakt. Deze afspraken waren nog sterk op hoofdlijnen, en zijn in de afgelopen maanden nader uitgewerkt.

Eind mei is een voorschot verleend voor de meerkosten (periode half maart tot 1 juli) en de inhaalzorg (half maart tot 1 juni). In totaal betreft dit een bedrag van € (10)(2b). Dit voorschot wordt vanzelfsprekend verrekend met het totaalbedrag aan compensatie. Dit betekent voor het te verrichten onderzoek dat dit de periode half maart tot eind 2020 moet beslaan.

De afgelopen periode is zowel over de timing als over de methode(s) waarop de omvang van de meerkosten en inhaalzorg vastgesteld kan worden uitgebreid gesproken in verschillende werkgroepen.

Het voorstel om in het najaar tot een totaalafspraak te komen, maakt een duidelijke keuze in de timing (najaar 2020 vs. voorjaar 2021). In de werkgroepen zijn voor- en nadelen van beide varianten de revue gepasseerd.

Het grootste voordeel van de timing in het najaar is dat gemeenten snel(ler) helderheid en duidelijkheid krijgen over de hoogte van de compensatie die zij ontvangen. Naast dat dit financieel-technisch nuttig is (budget en uitgaven sluiten beter aan), worstelen gemeenten en gemeenteraden nu met de onzekerheid. Gemeenten maken al kosten zonder precies inzicht te hebben in dekking daarvoor.

Daarnaast is het nadeel aan timing in het voorjaar 2021 dat het kabinet tegen die tijd demissionair is, wat besluitvorming kan belemmeren.

Mogelijk nadeel aan de timing in het najaar is dat een deel van de compensatie geraamd cq via extrapolatie bepaald dient te worden. Hierdoor zal de compensatie uiteindelijk mogelijk hoger of lager uit kunnen vallen dan de daadwerkelijke kosten die gemeenten maken. Dit geldt zowel voor het Rijk als voor gemeenten als risico. De afspraak dat Rijk en gemeenten in overleg treden indien onvoorziene ontwikkelingen ontstaan, geeft gemeenten comfort bij dit mogelijke risico.

Qua methode in het voorstel wordt aangesloten bij de laatste stand van de werkgroep. Per onderdeel (zorguitval, inhaalzorg, minderkosten en meerkosten) dient te worden bepaald wat de omvang en impact is op de gemeentefinanciën, en hoe deze met elkaar samenhangen. Hierbij dient in ieder geval ook aandacht besteed te worden aan de verschillende onderdelen van met name de Wmo 2015, omdat een deel van taken bij centrumgemeenten ligt. Eveneens dient onderzocht te worden of kosten dusdanig over het land verdeeld zijn dat generieke verdeling mogelijk is.

De methode die aansluit bij de timing in het najaar wordt nu tot een offerte-aanvraag uitgewerkt, waarbij ruimte is voor het onderzoeksbureau deze in te vullen.